

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historiske Efterretninger

om

703022

Nyborg latinſke Skole

i ældre og nyere Tider.

Andet Hefte.

Udgivet som

et Indbydelses = Skrift

til

den offentlige Examen

i

Nyborg Skole.

den 9de September og følgende Dage

af

A. F. Mülertz,

Doctor philosophiæ og Over = Lærer.

*H. v. m. v. i. l. o. v. i. a. l. l. i. o. n. a. u. b.
Bibliofid.*

D d e n s e,

Trykt hos S. Hempel,

Eier af Syens Stifts Adresskontoir og Bogtrykkerie.

1822.

Statens pædagogiske Studiesamling

København V.

Mag. Rudolph Heide. En Borger-Søn her af Byen, og Student her fra Skolen. Var Hører her fra 1741 til 1757, da han blev Sogne-Præst i Seden, og Aaret derpaa residerende Capellan her i Byen, i hvilket Embede han døde 1785 ⁷⁵⁾).

Hans Svane, en Præste-Søn fra Jydland og Rectorens Brodersøn. Var Søren Skonnings Formand som 3die Lectie Hører. Denne duelige Lærer blev tilsidst findsvag.

Gode Skurman, 2den Lectie Hører omtr. 1780; 90, siden Præst i Frørup. Medens han tog Examen theologicum, læsde H. P. Bæk fra Nyborg Skole med denne Lectie.

Jacob Hee, fra Aarhus. Han var tilligemed 2 Brødre opdraget i Mag. Tornøes Huus, og Student her fra Skolen. Blev Svigers Eftermand som Andens Lectie Hører; havde En ved Navn Schrøder til at besørge sine Forretninger ved Skolen i den Tid, han var i Kiøbenhavn og læsde til den theologiske Embeds-Examen. ⁷⁶⁾ Ved Forandringen 1806 blev Hee den første Adjunct ved denne Skole.

d) En af de vigtigste Hindringer for de latinske Skolers Flor efter den gamle Indretning var den i de senere Tider tiltagende Vanskelighed at faae Hørers-Posterne besatte med duelige Mænd og som havde Lyst til at opofre sig

⁷⁵⁾ Magister blev han 1755. Mere om ham findes i Bloks Svenske Geistligheds Historie 2 B. 1 S. 15.

⁷⁶⁾ Skole-Forordningen af 11 Mai 1775 S. 10 tillod, at en Fremmed saaledes maatte for en kort Tid læse for Høreren, dog kun i nederste Lectie.

for Skolefaget; ⁷⁷⁾ en Manskelighed, der havde sin Grund især i disse Læreres mindre heldige Stilling, hvilke under et besværligt og i Tidens Længde svækkende Arbejde ofte maatte kæmpe med Næringsforg og Mangel, ja vel endog see sig udsatte for en vilkaarlig og krænkende Behandling. ⁷⁸⁾ Det var derfor upaatvivlelig en af de væsentligste og gavnligste Forbedringer, som ved den sidste Omdannelse af det lærde Skolevæsen fandt Sted, at de underordnede Lærere bleve kongelige Embedsmænd, og dermed erholdt en høiere Grad af borgerlig Agtelse, nøiere bestemte Rettigheder og Pligter, bedre

⁷⁷⁾ Med Skarpsind og Klarhed er denne Gienstand tillige med flere hidhørende udviklet i Univ. og Sk. Ann. 1806, 1 D. S. 56 = 71.

⁷⁸⁾ Endnu efter Forord. af 11 Mai 1775 S. 8 og 16 kunde en Hører paa Rectors Angivelse „uden Proces“ afsættes af Biskoppen, som og paalægges Afvig og Bøder. En Rectors Myndighed over Hørerne var efter S. 7 = 8 næsten uindskrænket. At denne stundom misbruges, mangler man ikke Exempler paa, som og at Mænd, der havde staaet paa en sliq Post, efter erholdt Afløsning bitterlig besværede sig over den Behandling, der var vederfaret dem. Se t. Ex. Conference-Raad og Amtmand C. Fleischers Levnet S. 23 = 24. Denne fortiente Mand begyndte sin Embedsbane med at være Hører i Roeskilde Skole; men udstod der saa mange Krænkelser, at han forsikrer som en Sandhed for Gud, han „hellere vilde tage imod en stikkelig Døgt = Tjeneste, end gaae ind som Hører paa lige Vilkaar i sliq en Skole.“ See og P. Rhodes Laalands og Falsters Historie S. 140 = 42. Den nu giældende Skole-Forordning af 7 Nov. 1809, §§. 6, 8, 13, 16, 18, har i denne Henseende gjort en vigtig Forandring, saa at den ved enhver offentlig Indretning nødvendige Orden

Løn, mindre trættende Arbeide. ⁷⁹⁾ Disse Embedsmænd have fra den Tid havt Navnet Adjuncter. ⁸⁰⁾ — De Adjuncter, som have tiemt ved denne Skole siden Forandringen, ere:

Jacob Hee, Cand. theol., 1806:1810. Han findes anført foran under Hørerne. Som Adjunct underviste han i Religion, Historie og Geographie. I Foraaaret 1810 tog han sin Afsked fra Skolefaget og tilkøbte sig en Landeiendom i Jylland, hvor han nu boer.

Christian Nicolai Spengler, 1806:15. Student fra Kbhavns Skole. Var, før han kom hertil, Lærer i Skouboes Institut. Hans Fag vare Latin, Græsk, og Dansk. Formedelt Svagelighed afgik han paa Bartpenge i Efteraaaret 1815, og har siden boet i Kjøbenhavn. ⁸¹⁾

og Lydighed mod Foresatte hævdes uden at give Nogen til Priis for en vilkaarlig Behandling; i den nu forefrevne Embeds = Sed for Rectorerne (Un. og Sk. Ann. 1813, S. 151) hedder det og: Quarto et ultimo promitto, me . . . cum omnibus ac singulis, præsertim meis in docendi munere collegis, in quacunque re ad Scholæ salutem pertinente, ita versaturum, ut nemo de me legitime queri possit aut debeat.

⁷⁹⁾ Hørerne maatte undervise paa Skolen fra Morgen til Aften; heri afgik vel en Deel Fritid; men saa havde de igien Kirke = Forretninger o. s. v. Nu er den enhver af de faste Lærere tildeelte Undervisnings = Tid sielden meget over eller under 24 Limer om Ugen.

⁸⁰⁾ Rescript af 25 Juni 1804 om Adjuncters Ansættelse ved samtlige lærde Skoler, Colleg. Tid. 1804 No. 23, Nyerups Skolehistorie S. 364; jevnf. Forordning af 7 Nov. 1809, S. 16.

⁸¹⁾ Han er fordelagtig omtalt af Professor Nissen i Fortalen til dennes græske profaisse Chrestomathie (Kb.

Andreas Karl Kierulf, Cand. theol., 1806/10. Var før sin Ansættelse Alumnus af det pædagogiske Seminarium i den mathematiske Klasse. Læste her Matematik og Frank. Blev siden dansk Præst i London, og er nu Sogne-Præst til Søborg og Gilleleie i Sjælland.

Andreas Kierulf Hasselager, Cand. theol., 1810/18. Blev Kierulfs Eftermand i det mathematiske 10. Fag; i Foraaret 1818 befordret til Sogne-Præst for Rold og Vebbestrup Menigheder i Hindsted Herred, Halsborg Amt ⁸²⁾.

Anderz Faaborg Møllerz, 1810/11. Jeg kom hertil i Adjunct Hees Sted, og havde Underviisningen i Religion Historie og Geographie (en kort Tid tillige i Hebraisk), indtil jeg i Efteraaret 1811, i Anledning af Overlærer Trojels Udnævnelse til Rector i Frederits, forflyttedes til Odense Skole. Min Eftermand her blev

Ulrich Christian Mule, Cand. theol., 1811/19. Student fra Odense Skole. Han blev Lærer ved Fredericia Skole, og fik under 22 Oct. 1808 Bestalling som Adjunct; ⁸³⁾ kom 1811 til denne Skole, hvor han

1801), og har havt Deel i Udarbejdelsen af den samme tilfæiede Ordbog. See og om ham Univ. J. 1800, S. 6.

⁸²⁾ Ligger i det Geistlige under Viborg Stift.

⁸³⁾ Engelst. Univ. og Sk. Ann. 1808, 2 Deel Side 249. Årstallet 1806 i Nørups L. Ver. S. 402, maa være en Trykfeil. Til-hans hos Nørup anførte Skrifter er at tilføie: *De statu ecclesie ante Lutherum, nec non de fructibus nonnullis, ex Sacrorum mutatione per ipsum effecta redundantibus. Programma ad festum*

lærde Historie Geographie og Fransk. 1819 blev han Sogne-Præst for Næsnaas Menighed i Sialand.

Eggert Christoffer Guldberg. ⁸³⁾ Blev Student 1809, tog anden Examen 1810. Var siden i nogen Tid Lærer ved Søe-Statens Skoler og Timelærer i Frue Skole i Kiøbenhavn, indtil han sidst i Aaret 1815 udnævnedes til dette Embede ⁸⁵⁾.

Reform. in schola Neob. cel. Othiniæ 1817. 8. Chronologisk Rommebog i den nyeste Historie fra 1789 til 1817, med en Oversigt af de mærkværdigste Begivenheder i den ældre midlere og nyere Historie; af Karl Stein, oversat. Odense 1817. 12. (Ogsaa under Titel: Historisk Rommebog til Nykær 1818). Af hans Læsebog i Historien haves nu og forøget Udgave af 1ste (1815), 2den (1818), og 3die (1822) Deel. Fjerde Deel, hvormed Skrivtet sluttes, er næsten færdig fra Præssen. — Om den Kuliske Slægt, som har stænknet Fædrelandet mange lærde Mænd og Præster, gives Underretning i Giesbings Jub. L. 2, S. 126-145, Bloks J. G. Historie, Worms Lexicon og Thuras Idea. p. 58.

⁸⁴⁾ En Søn af Jørgen Hansen Guldberg, Tolder i Drager paa Amager, hvis Fader var Hans Ovesen Guldberg, en Broder til Geh. R. Ove Høegh Guldbergs Moder, først Capellan til Zebaoths Kirke i Kbhvn., og siden Sogne-Præst til Ringsted, hvor han døde 1769. Dennes Hustru var en Datter af Told-Jesp. Jørgen Brunn i Nyborg. Af deres 3 Sønner bleve de 2 Præster, den tredie Tolder paa Amager; en Datter blev givet med Cancellie-Maad Sveistrup, der først var Byfoged i Ringsted, siden Birkedommer til Anderskov, og derefter Godseier.

⁸⁵⁾ Han har i Trykken udgivet: Nogle af Jesu Signelser, som ei ere anførte i Thonboes bibelske Historie, samlede og forklarede af E. C. Guldberg, Lærer ved Haandværksstøffens Skole. Kbh. 1812. 8. Har forfattet sel-

Albert Leth, Cand. theol.; Student fra Odense Skole 1813.

Her kan tillige mærkes constitueret Lærer

Ehr. Christensen, Cand. theol., er Student fra Aaret 1813, og kom her til Skolen i Adf. Hasfelagers Sted 1818; underviste blandt andet i Religion og Tydsk, men forflyttedes i Slutningen af samme Aar til Roeskilde Skole, hvor han nu er Adjunct.

1) Skolens nuværende Lærere samt de dem tildeelte Lærefag og den Enhver tillagte Løn, ere:

1. Rector Dr. Biørn; har Underviisningen i det mathematiske Fag i hele Skolen, og i Latin i øverste Klasse. Aarlig Løn (foruden Embedsbølg paa Skolen) . . . . . 1200 Rbd. Sølv.

2. Overlærer Dr. Møllerh; har Underviisningen i det historiskegeographiske Fag og i det franske Sprog. Aarlig Løn, foruden Embedsb. paa Skolen 800 Rbd. S.

3. Adjunct Guldberg; underviser i Græsk og Dansk hele Skolen, og i Latin 2den Klasse. Aarlig Løn, foruden Embedsb. paa Skolen . . . . . 500 Rbd. S.

4. Adjunct Leth; læser Religion og Hebraisk i hele Skolen, og Latin i 1ste Klasse. Aarlig Løn . . . . . 400 Rbd. S.

gends Cantater til Skolefester: Ved Rector Dr. Biørns Indsættelse; findes i Rhns Skilberie 1817 No. 58, S. 877-78. Ved Reformations-Jubelfesten 1817; utrykt. Ved Overlærer Dr. Møllerh's og Adjunct Leth's Indsættelse; trykt i Odense 1819.

5. Limestarer og Ambders giver Underviisning i Tydsk samt i Skrivning og Tegning. ⁸⁶⁾ Aarlig Løn . . . . . omtr. 340 Rbd. S.

Derhos underviser Organist Jørgensen 4 Timer ugentlig i Musik og Sang, har derfor af Skolens Kasse en aarlig Godtgjørelse af ⁸⁷⁾ . . . . . 100 Rbd. S.

S. 3. Skolen efter Omdannelsen 1806.

Med Latinskolernes saavel Bestyrelse som Indretning er, som bekendt, foregaaet en almindelig og vigtig Forandring, der, nogen Tid forberedet, ved de fleste Skoler og deriblandt ogsaa ved denne udføres i Aaret 1806. Det horer til en almindelig Skolehistorie i det Enkelte at udvikle denne Forandrings Væsen og Værd. Her derfor kun en kort Fremstilling af Hovedsagen ⁸⁸⁾.

⁸⁶⁾ Har været Maler-Mester og Borger-Officier her i Byen, men opgav sit Borgerskab for nogle Aar siden. Har ellers i sin Ungdom gaaet i Tønder lat. Skole, og siden paa Maler-Academiet i Kbhvn. 1806 blev han antaget til Skrive- og Tegne-Mester her ved Skolen, hvor han 1818 tillige fik Underviisningen i Tydsk. Besørger ogsaa Skolens øvrige Skriverie.

⁸⁷⁾ Om Størrelsen af Lønningerne ved Latinskolerne i Sønderjylland og Holsten meddeles en Efterretning i Leipziger Litt. Zeit. Junii 1822.

⁸⁸⁾ Den, som attraaer videre Underretning derom, kan især finde samme i: Forsøg til at opløse det Spørgsmaal, hvori bestaae egentlig de Forandringer, der i de senere Tider ere giorte i det lærde Skolevæsen; af Etats-Raad Engelstoft; i Un. og Sk. Ann. 1806. S. 29 ff. Dyp-hævelsen af den de lat. Skoler hidtil paalagte Sang-Dypvartning, ib. S. 147.; jevnf. Prof. Heibergs Anmærku. om Skolernes Omdannelse, i Fallesens theol. Maanedsskrift 1806.

Det lærde Underviisningsvæsen er blevet underlagt et eget Collegium: Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, som efter sin Instrux og Skole-Forordningen af 7 Nov. 1809 §§ 6 og 11 har Over-Beskyrelsen af Alt, hvad der angaaer de lærde Skoler, og gjør til Maajestæten Forestilling om Skole-Embedernes Besættelse. Næst Samme har et Ephorat, bestaaende af Stiftamtmand og Biskop i ethvert Stift, Opfynt med de det underlagte Skoler i Henseende til Efterlevelsen af Skole-Forordningen og andre kongelige eller af Directie-
nen givne Befalinger, Ordens-Haandhævelse i Skolerne, disses Eiendomme og videnskabelige Hjælpenidler m. m. Enhver Skoles Pengewæsen bestyres af et Forstanderskab, bestaaende af Stedets Magistrat, første Sogns-Præst, og Skolens Rector; dog under Ephoratets Over-Tilsyn.

I Stedet for, at tilforn hver Lectie i Skolen havde sin egen Lærer (Rector i Mester-Lectie, Hærerne i de andre), som med Lærlingerne i den lærde Alt, hvad der blev underviist i, har nu hver Lærer sit eller sine Fag, i hvilke han timeviis giver Underviisning, sædvanlig hele Skolen igiennem, og for enhver Klasse i Skolen er et vist Antal af Timer om Ugen bestemt til ethvert Fag. — I Stedet for, at tilforn sædvanlig enhver Discipel i en latinsk Skole erholdt Understøttelse (Stipendier), er denne nu forbeholdet de virkelig Trængende (og disse kun for saa vidt de ved Anlæg Flid og Sæder vise sig værdige til Hjælp), hvilke da deels erholde fri Underviisning deels Pengehjælp; de øvrige Lærlinger derimod maae betale de fastsatte Skolepenge. ⁸⁹⁾ — Den Lærere og Dis-

⁸⁹⁾ Disse ere nu for en Discipel 30 Rbd. S. aarlig; men

disciple forhen paaliggende Pligt at besørge Sungen ved Gudstjenesten og andre Kirke-Forretninger er ophævet; hvorimod det er befaleet, at Lærlingerne skulle under afseende Tilsyn af Lærerne bivaane den offentlige Gude- dyrkelse. — Underviisningen er udvidet til adskillige Læres- Gienstande af Sprog og Videnskaber, som før ikke lærdes i disse Skoler, f. Ex. levende Sprog og Mathematik, 90)

naar flere Brødre besøge en Skole, betales for den anden kun 20 Rbd., for den tredje 10 Rbd., for flere end tre Intet. Desforuden erlægges af alle uden Forskiel 5 Rbd. S. aarlig til Lys og Brænde. I Indtrædelsespenge erlægges 5 Rbd. Sølv og for Testimonium ved Udgang af Skolen 10 Rbd. S.; dog gives Testimonium uden Betaling til dem, som have haft fri Underv. Deidentligviis maae alle Disciple betale Skolepenge det første Aar. Men Embedsmænds Børn og andre mindre Formuende kunne tilstædes Udgang for den i Skoleforordningens 66 §. bestemte Betaling; hvilke dog, naar de udgaae fra Skolen, ligesuldt have at erlægge de befalede 10 Rbd. for Testimonium. — Skolepengene erlægges fjerdingaarsviis forud; blive de ei betalte, maa Discipelen ikke tilstædes Udgang til Underviisningen, førend Betaling er erlagt.

- 90) Underviisning i Modersmaalet var allerede paabudet ved Skole-Forordningen af 11 Mai 1775, og paa en Naade alt ved den af 17de April 1739. Arithmetik var ligeledes befaleet som Underviisningsgjenstand ved begge Fordn. Geometrie var befaleet ved Forordn. af 1739, men ikke ved den af 1775, som derimod paabød Underviisning i Astronomie. Geometrie blev ogsaa før 1775 læst i Skolerne; jeg finder i en mig venstabelig meddeelt Dagbog holdet af en Embedsmand, der i Aarene 1760 har gaaet her i Skolen, ved Aaret 1763 antegnet: „d. 29 Januar begyndte vi at læse paa Geometrien, og continuerer herefter hver Onsdag og Lørdag.“ — I sam-

foruden Skrivning, og i nogle Skoler tillige Naturhistorie, Tegning m. m.; ligesom og Underviisningsmaanden tildeels er forandret. — Overhøring med Disciplene eller Examen, som forhen kun pleiede at finde Sted een Gang om Aaret og gierne kun varede een Dag eller lidet mere, skeer nu fire Gange om Aaret; den Examen, der holdes i September Maaned, er offentlig og varer i 14 Dage. — Endelig er det nu ogsaa ikke-studerende Lærlinger tilladt at tage Deel i Underviisningen, enten i det Hele eller i enkelte Fag og Timer; dog er dette for Skolerne af mindre Vigtighed, da der ingen Afvigelse fra Lærplanen eller Forandring i Foredrag maa finde Sted for deres Skyld.

Efter Forandringen har denne Skole nu 3 Afdelinger eller Classer, som benævnes: 3die (øverste), 2den og første Klasse. Timerne ere for nærværende Tid fordeelte til de enkelte Fag, som følger. Øverste Klasse har 11 Timer om Ugen til Latin, 4 til Græsk, 3 til Hebraisk, 3 til Dansk, 4 til Fransk, 2 til Tydsk, 4 til Religion, 4 til Historie, 2 til Geographie, 2 til Arithmetik, 2 til Geometrie, og 1 Skrive-Time. I anden Klasse læres ugentlig Latin i 9 Timer, Græsk 3, Dansk 3, Fransk 2, Tydsk 2, Religion 3, Historie 3, Geographie 3, Arithmetik 2, Geometrie 2, Skrivning 2, og Tegning 2 Timer. Første Klasse er tildeelt til Latin 9, Dansk 3, Tydsk 3, Religion 3, Historie 3, Geographie

---

me Dagbog anføres, at ved den Bøn, hvormed Underviisningen i Skolen, efter Forordn. af 1739, hver Dag begyndte, blev først sunget Psalmen: Kom, Gud Skaber ic., derpaa læsdes Bønnen, og derefter blev sunget de to sidste Vers af: O Gud! efter dig mig forlænges.

3, Geometrie 2, Regning 3, Skrivning 4, og Tegning 3 Timer.

Den Tid, en Lærling har at tilbringe i hver Klasse, er ordentligviis i 1ste og 2den Cl. 2 Aar i hver, og 3 Aar i øverste Klasse. Skal Noget kunne gaae en Klasse igiennem paa kortere Tid, maae han have lært forholdsvis mere end det Befalede, inden han kommer i Skolen. Skoletiden er altsaa i det Hele 7 Aar, hvilket og svarer til den Alder (10 Aar), i hvilken Lærlingerne maae modtages i Skolen, og den (17 Aar), i hvilken de maae affendes til Højskolen.

For dem, som maatte ønske at kjende Underviisningens Omfang i enhver Klasse, vil jeg her anføre, hvad der i ethvert Fag omtrent gienemgaaes, tillige med de Skolebøger, som ved Underviisningen benyttes.

Latin. I første Klasse gienemgaaes Badens latinske Grammatica fra Begyndelsen indtil § 161 i Synthesis: Om Temporum rette Brug; og Broders lectiones latinæ. I anden Klasse gientages og fortsættes i Grammatica til Prosodien, og læses aarlig omtrent en Trediepart af Cornelius Nepos og en Bog af Julius Caesar, enten af Skrivtet de bello gallico eller af det de bello civili; her gjøres og latinske Stile. I tredje Klasse er i de sidste 3 Aar læst: i eet Aar Cicero de officiis, og af Horatius de 2 første Bøger af Oderne, Brevene og Digtekonsten; i det andet Aar Ciceros Taler for Roscius af Ameria, for Archias, for det maniliske Lovforslag, og de 4 mod Catilina, de 2 første Bøger af Ovidii Metamorphosés; i det tredje de 2 første Bøger af Livius, de 2 første Bøger af Virgilii Eneide, og de 2 første Bøger af Virg. Georgica. Tre Timer om Ugen anvendes til Stil og skriftlig Oversættelse.

Græsk. Denne Underviisning begynder i 2den Klasse, hvor der læses Nissens græske Grammatica, og Arnesens (forhen Gedikes) græske Læsebog. I 3die Klasse er i de sidste 3 Aar læst: 5 Bøger af Homers Iliade, Herodots Elio og Euterpe, 2 Bøger af Xenophons memorabilia Socratis, Platos Apologia Socratis og Crito, Johannis Evangelium.

Hebraisk læres kun i øverste Klasse, hvis Lærlinger det første Aar giennemgaae Rasmussens hebraiske Sprogslære med tilhørende Declinations- og Conjugations-Tabelser, og nogle Capitler af Genesis; dennes Læsning fortsættes i det andet Aar og tilendebringes i det tredie, da der tillige, naar Tiden strækker til, læses et Stykke af Salomons Ordspog, Psalmerne, eller en af Propheterne.

Dansk. I første Klasse læses Nissens danske Sprogslære, især den paradigmatiske Deel, hvormed forbindes Læse- og Analyser-Ovelser i Mallings store og gode Hæfter; een Gang om Maanedens tilfiges Lærlingerne et eller andet dertil valgt Stykke, i Vers eller ubunden Stil, som af dem opskrives, og derpaa af Læreren giennemgaaes med Hensyn til Retkrivningen; hvorefter det af Børnene læres udenad og fremsiges. I anden Klasse gaaer Underviisningen frem omtrent paa samme Maade; der giennemgaaes udvalgte danske Stykker, som læres udenad, hvortil Rahbeks Læsebog benyttes. I tredje Klasse giennemgaaes Sproglæren atter, især Syntaxis, fremdeles Rahbek om den danske Stil og Dolzes Tankelære; større Stykker af yndede Forfattere læres uden ad og declameres; og skriftlige Udarbejdelser forfattes, hvilke først bedømmes af Disciplene indbyrdes og derefter giennemgaaes af Læreren.

Fransø. Her benyttes Schaldemoses franske Sprog- lære og samme Forfatters franske Læsebog, hvormed begyndes i 2den, og fortsættes i 3die Klasse.

Tydsø. Grammatiken læres efter Tilemans Sprog- lære. I første og 2den Cl. tydes i O. Wolfs tydske Læsebog; i 3die Klasse bruges Behrmans Haandbog i den tydske profanske Literatur.

Religion. Valles Lærebog giennemgaaes i 1ste og 2den Klasse; men i 3die Krog Meiers Lærebog. Tillige læses i 1ste Cl. Thonboes bibelske Historie, i 2 og 3 Klasse Herklebs større bibelske Historie. I øverste Klasse anvendes tillige nogen Tid til Bibellæsning med Disciplene.

Historie. Første Klasse læser hvert andet Aar Hovedbegivenhederne af den gamle Historie, enten efter Kalls Lærebog eller efter Rosods fragmentariske Fremstilling af Historiens vigtigste Begivenheder; hvert andet Aar Fædrenelands-Historiens Hovedbegivenheder efter Kall med Tillæg af Stykker i Mallings store og gode Handlinger. Anden Klasse læser hvert andet Aar Mid- delalderens, hvert andet Aar den nyere Historie, efter Kall. Som Læsebog er her og benyttet Mules Skildring af Historiens Hovedbegivenheder. For øverste Klasse foredrages udførligere: i eet Aar den gamle Historie, efter Kall; i et andet Aar Fædrenelands Historie efter Suhms Udtog, og nogle af de nyere Staters Historie; i det tredie Aar Resten af Middelalderens og den nyere Historie, efter Kall. Skriftlige Udarbejdelser over historiske Opgaver leveres her af Disciplene fra Tid til anden, og blive med dem giennemgaaede.

Geographie. I første Klasse bliver Jordbeskrivelsen, især Europa, udtogsvis lært efter Thonboes Geographie (udg. ved Holm) eller et andet Udtog. Med

anden og tredie Klasse gennemgaaes Geographien udførlig efter Riises Lærebog (Rh. 1821).

Arithmetiken læres efter Viørns Lærebog; i første Klasse til Læren om Brøt, i 2den Klasse til Decimal: Brøt, i 3die Klasse Decimal: Brøt, Bogstav: Regning, Kvadrat og Cubik: Rod, eller 2det Cursus af Lærebogen til Ende.

Geometrien gennemgaaes efter Viørns Lærebog; første Klasse læser til § 52, hvor Afsnittet om Firkantter begynder; 2den Klasse til § 99; 3die Klasse begynder § 99 paa Afsnittet om Figurers proportionale Sider, og læser Plan: Geometrien til Ende, men ved Examina maa tillige gøres Rede for det Foregaaende.

Tiden fra Sommerferien til den offentlige Examen pleier især at benyttes til Gjentagelse (Repetition) af hvad der i Skoleaaret er lært.

Hvad Skolens Søgning siden Forandringen angaaer, da har Lærlingernes Tal sædvanlig været mellem 20 og 30; i de sidste Aar omtrent 40. Ved Examen i Høst 1810 fandtes i Skolen 22 Disc., 1811—32, 1813—30, 1814—28, 1816—27, 1817—23, 1818—18, 1819—22, men ved Begyndelsen af Skole: Aaret 1820—36, og 1821—40, hvilket Antal siden er vedblevet. Dmitteret til Universitetet har Skolen i Aaret 1806—1, 1807—2, 1809—1, 1811—4, 1812—1, 1814—2, 1817—5, 1820—2, 1821—1. Desuden ere Mange udgaaede til anden Bestemmelse, som dog her have erholdt Underviisning og Dannelse.

Lærernes Indsættelse skeer efter Skole: Forordn. § 17 ved en offentlig Tale. De Skole: Høitideligheder, som ved disse Leiligheder have fundet Sted, findes beskrevne deels i Universitets og Skole: Annalerne,

deels i de offentlige Blade. Rector Munthe blev indsat af Biskop Hansen; Rectorerne Dr. Koldbe og Dr. Wisn af Biskop Dr. Plum; ved denne sidste Høitidelighed d. 5te Julii 1817 beærede Stiftets Gouverneur Hs. Høihed Prinds Christian Frederik Skolen med sin høie Nærvarrelse.⁹¹⁾ Ogsaa er undertiden Landsfaderens Fødselsdag blevet høitideligholdt ved en offentlig Tale paa Skolen; deriblandt 1814, da Rector Munthe holdt Talen, hvorved hans Høihed Prinds Frederik Ferdinand var nærværende. Jubelfesten for Kirkeforbedringen ved Luther blev 1817 her som ved alle Latinskolerne efter Kongelig Befaling høitideligholdt. — End bør det og her erindres, at Skolen har havt den Lykke at besøges af Hans Maiestæt Kong Frederik den Siette, da Allerhøistsaame under sit Ophold her i Byen i Vinteren 1814 behagede Selv at tage denne saavel som Byens øvrige offentlige Indretninger og Bygninger i Dersyn.

Hvad Skolebygningen angaaer, da er vor Skole ogsaa i denne Henseende blevet fornyet. Da Skolernes Omdannelse foretoges, blev det, blandt mere, bestemt, at hver Afdeling (Lectie, Classe) i en Skole skulde have sit særskilte Værelse, i Stedet for at tilførn i Skolerne samtlige Lectier læsde i eet stort Værelse, uden for saavidt Mester-Lectie pleiede at have et særskilt Værelse eller ved Evalværk afdeelt Rum, — Noget, som ikke vel kunde andet end foranledige Forskyrrel-

---

⁹¹⁾ Abhøns. Skilderie 1817, S. 876. Om andre Indsættelser se Univ og Sk. Annal., 1810, 1, S. 106 og 297. 1810, 2, S. 112; Høitideligheder paa H. M. Kongens Fødselsdag: 1811, S. 111; 1812, S. 102 ic.

fer, naar to eller (i de større Skoler) endog flere Lærere underviste i eet og samme Værelse, skjøndt hver ved sit Bord. Den gamle Skolebygning her (der ved en halvvet Bue er forenet med Kirken, og tilligemed denne og Præstegaarden sparede i. Byens store Ildbrand,) bestod nedenunder kun af 2 Rum eller Værelser, (se foran S. 5 og 8), i hvilke der dog ikke fandtes Kaffelovne, ovenpaa, foruden et lidet Kjøkken, af 6 smaae Kamre, hvor Hørerne, stundom ogsaa Rector, (S. 2,) boede; Skolebørnene maatte om Vinteren læse „paa Kammer“, som det kaldtes, nemlig oppe paa Høernes Kamre og hjemme hos Rector, da der i Skolestuerne ikke var Indretning til Varme. Denne Bygning befandtes ei heller at kunne modtage den Udvidelse, som til den attraaede Forandring var fornøden. Directionen besluttede derfor enten at lade opføre en heel ny Skolebygning eller at kjøbe en dertil passende Gaard; og efter at Skolen i nogen Tid havde behjulpet sig med en midlertidig Leilighed, kjøbdes i Marts 1809, Commandanten Baron Gyldenløves Gaard, beliggende ud til Konge-Gaden, Slots-Gaden, og Mellem-Gade, for 11760 Rbd. D. C., hvilken er den nu værende Skolegaard. ⁹²⁾ Skolen er:

⁹²⁾ Un. og St. Ann. 1808, S. 357; 1809, 2, S. 102; den blev indviet til Skole d. 21 Febr. 1810, da Rector Munthe blev indsat af Biskop Hansen. I Marts 1810 anvendtes omtrent 1400 Rbd. til Udbedring og adskillige Forandringer ved Bygningen. Den kastede saaledes i det Hele noget over 13000 Rbd. gl. D. C. — Senere ere, foruden de aarlige Vedligeholdelsesudgifter, adskillige Summer anvendte til forskjellige Forandringer og Bequemmeligheder; nemlig 1817 omtrent 900 Rbd. til Posten at flytte, Værelserne at male, og andet Arbeide; 350 Rbd. i 1818 til Indretning af Staldrum samt Op-

holdt derved en smuk, anseelig, og fordelagtig beliggende Gaard, med høie lyse muntre og rummelige Værelser, af hvilke de nedenunder bestemdes til Skolens Læsestuer, en stor Sal ovenpaa til Skolens Høitideligheder, og den øvrige Leilighed til Embeds: Bolig for Rector. I Aaret 1816 blev med en Bekostning af omt. 3600 Rbd. N. B. en Deel af den Fløi, der vender udtil Mellem: Gade, som ved en Brandmuur er adskilt fra det Øvrige, indrettet til en Bolig for 2 af Skolens andre Lærere; enhver af disse har 3 Værelser med Kjøkken o. s. v., og Gaardrummet til denne Bolig er affondret fra Rectorboligens. For et Par Aar siden ere Skolestuerne tillige forsynede med ny-indrettede skraae Borde og Bænke af Eg: Planker. ²³⁾

En anden vigtig Gienstand for Directionens Omhu, fra den Tid, Samme begyndte at virke for det lærde Skolevæsen, har, som ved de andre Skoler saa og ved

førelse af et Brænde- og Tørve- Huus; endelig 1820 til en ny Loft- og Trappes og en Kjøkken- Trappes Indretning i Rectorboligen, et Halvtog i Gaarden, samt til Skolens nye Borde og Bænke, i Alt 400 Rbd.

²³⁾ Den gamle Skolebygning blev i nogle Aar udleiet, til Indtagt for Skolens Kasse, og afhændedes 1816 ved offentlig Bortfælgelse for omt. 3350 Rbd. Sedler. Den er nu et Pakhuus. — Paa denne Bygning findes i Øvrigt ingen Indskriver indvendig eller udvendig, uden alene med Jernbogstaver i Muren: Anno 1749, i hvilket Aar den ventelig er blevet udbedret. — Det kunde her erindres, at efter Danske Lovs 2 — 22 — 71, gientaget i Skole- Forordningen S. 125, paaligger det Kirken at „holde Skolen og Skoletienernes Boliger ved Magt,“ hvor den ikke ved nogen særdeles Anordning er fritaget for saadan Vedligeholdelse.

denne, Skolens Bogsamling været. De faa Bøger tilligemed et Par Globi, som Skolen tilforn eiede, vare brændte i Ildbranden 1797; vel blev der siden kjøbt nogle Bøger igien aarlig saavel i Mag. Torneæs som i Dr. Thorlacii Tid; men dog var Bogesamlingen indtil Skolens Omdannelse saa liden, at den neppe indbefattede over 70 Volumina. Collegiet tildeelte da strax ⁹⁴⁾ denne Skole en hensigtspaasende Samling af Bøger i de forskjellige Skolefag, for at tjene til Grundvold for en større Skole-Bogsamling. ⁹⁵⁾ Senere ere to betydelige Indkjøb af Bøger hertil foranstaaede; ved Salget af afg. Prof. Heibergs Bøger i Odense 1819 kjøbdes nemlig til Skolen 489 Nummere for en Sum af 514 Rbd. Sedl.; og ved Auctionen over Landsdommer Vadens Bogsamling 1820 erholdt Skolen 127 Bind for 145 Rbd. Desforuden har Hs. Excell. Hr. Geheimre-Conferenc-Raad Bylov til Sanderum-Gaard foræret Skolens Bogsamling nogle nyere danske Skrifter; og Enken Mad. Lemming skienkede af hendes Søn sal. Dr. Lemmings efterladte Bøger en Samling af omtr. 50 Disputatser og Programmata, mest fra Kbhvns Universitet, fra Aarene 1790 til 1817. — Ved disse forskjellige Forøgelser er Skolens Bogsamling været til henimod 1000 Bind, og tilbyder nu baade Lærere og Lærlinger et godt Forraad af Hjælpe midler til eget Studium og Fremgang i Videnskaberne.

For dem, som kunde ønske sig Underretning om denne Bogsamlings Indhold, vil jeg her opregne nogle af de vigtigste Skrifter, som findes der.

Ciceronis orat. sel. ed. Otto. Epistolæ Cic. ed. Borheck. Udgaver og Oversættelser af enkelte af Ciceros

⁹⁴⁾ Engelt. Un. og Skole Ann. 1807, I, S. 280.

⁹⁵⁾ Ogsaa erholdtes nogle Doubletter fra Odense Skole.

Bøger. Cornelius Nepos, ed. van Stavern. Curtius, rec. Blancardus. Falisci et Nemesiani Cynegeticon (Mit. 1775). Manilii Astronomicon cur. Stoeber. Lambini og Bentleis Udgaver af Horatius. Ernesti clavis Horat. Iuvenalis ed. Ruperti (Lips. 1801) Terentius Bentleii. Bipontiner Udgaver af Justinus, Plautus, Terentius, Quintilianus. Svetonius. Livius. Schäfer, Glossarium Livianum. Ovidii Metamorphosis, ed. Gierig. Plinii Epist. et Paneg. ed. Schäffer. Plini hist. naturalis, rec. Dalecamb. Propertius ed. I. Baden. Seneca, ed. Ruhkopf. Taciti Agricola, cur. Engel. Bentleis Terentius. Tibullus c. not. Brokhusii. Heynes Tibul. Valerius Maximus Torrenii. Velleius Paterculus Burmanni (Lugd. 1719). Virgilius ed. Heyne (Lips. 1803, 4 Voll.). Virgilius in usum Delphini. — Eschenburg Handbuch d. class. Litteratur. Fabricii Bibliotheca lat. (Hamb. 1721, 3 Voll.) Fabricii Bibl. lat. med. et inf. æt. c. Schoetgenii (Patav. 1754, 6 Voll.) — Ciceros Reden, übs. von Schmidt. Cornelius Nepos oversat af Rathje. Horazens Brieve übs. v. Wieland. J. Badens Forh. over Horatii Digtekunst. O. Worms Ovs. af Juvenals 8, 13, 14 Sat. N. Möllers Oversættelse af Livius. Svetonius übs. v. Wagner. F. H. Guldbergs Oversættelser af Tibul og af Terents. Virgils Werke, übs. von Vos. Virgil om Landbrug ovs. af Frechland. Erklærende Anmerkungen zu der Encyclopädie d. lat. Classiker (1790 ff. 19 Voll.) — I. Baden Opuscula latina. Ernesti opuscula philologica. Harduini Opera sel. (Amst. 1709. fol.). Carmina Luxdorpii. O. Wormii Epistolæ (Hav. 1751.) — Rosini Antiquitates romanæ, c. p. Demsteri. Cilano, Römische Alterthümer. Meyers rom. Oldsager.

Pomey Pantheon mythicum. Schelleri præcepta styli bene latini. Sanctii Minerva c. n. Perizonii (1693). Schellers og Bauers lat. Sprachlehre. Dörings Anleit. 3. Uebers. ins Lateinische. Schellers lat. deutsch. und d. lat. Lexicon (1804/5. 7 Voll.)

Æschinis Dialogi; ed. Fischeri (Lips. 1786). Ælianus c. not. Schefferi. Anacreon et Sappho ed. Born. Bion et Moschus, ed. Harles. Callimachus rec. Ernesti (Lips. 1774). Dio Cassius, edit. Reimari. Hamb. 1750-2). Meibomii Diogenes Laertius. Grim, Dionysius Halicarn. Hesiodi op. ed. Krebs. Homeri Ilias cur. Heyne (1804. Vol. 1-2). Luciani op. ed. Schmidius (Mietau 1776 fl.). Orpheii op. rec. Gesnerus, ed. Hamberger. Platonis dialogi IV ed. Fischer. Plutarchi op. omn. ed. Reiske. Polybii opera cur. Ernesti. Strabo Casauboni. Theophrasti char. eth. mit Anm. v. Büchling. Theocritus ed. Harles. Xenophontis op. ed. Weiske. Xen. hist. græca ed. Schneider. Xen. Anabasis, ed. a Zennio. — Homers Werke übers. von Wolf. Köppens erklär. Anmerk. zu Homer. Plutarch ovf. af Letens. Xenophons socrat. Mærkv. af J. Bloch. — de Pauv, Rech. sur les Grecs. Hederici Lex. gr. (Lps. 1796).

Simonis Biblia hebraica. Simonis Lexicon hebr. Lunds Analyse af 1ste Mose Bog. Spencerus de legib. Hebræor. ritualibus.

v. Aphelen, Diction. royal. Ideler und Nolte Handbuch d. franz. Sprache. Essais de Montaigne. Oeuvres de Racine.

v. Aphelens tydske Lex. Adclungs deutsche Sprachlehre. Eberhard deutsche Synonymik.

Nahbets danske Læsebog og Exempels. Skionne Vidensk. Selskabs Skrifter. J. S. Sneedorfs Skrifter. Todes prof. Skrifter. C. Hornemans filosof. Skrifter. Maanedsskr. Minerva, Ny Minerva, og Dansk Minerva, 1785; 1808. og 1815; 18 med Nyerups Register.

Lantisch, Concordanz; Bibel. Odbderlein christl. Sittentelchre. P. E. Müllers christl. Moral; System. Niemeyers Haandb. for chr. Rel. Lærere. — Schleusneri Lexicon N. T.

Lorenz, die reine und angew. Mathematik. Wdnichs Math. Carstens math. Wissensch. Köhlers arithmetische Aufgaben.

Bredow Weltgeschichte in Tabellen. Remers Lehrbuch d. allg. Gesch. Heerens gl. Stat. Histor. ovf. Schröcks Verdensthist. Millots Verdenst; Historie, ovf. Mangelsdorf, Allg. Geschichte der europ. Staaten, fortges. v. C. D. Voss. Meusel, europ. Staatshistorie. Martens diplom. Gesch. d. eur. Staatshandel. Rollin histoire ancienne. Gillies Ges. von Alt; Griechenland, übsf. Muratori Gesch. von Italien. Daniel Histoire de France. Rapin Thoyras Hist. d'Angleterre. Archenholz brittische Annalen. Einsd. England und Italien. Leonis Historia Prussiae. Memoires pour servir à l'histoire de la mais. de Brandebourg (Berl. 1767, 3 Voll. 4.). Fischer, Sibirische Geschichte. Dalin, Gesch. d. N. Schweden. Suhms Crit. Historie med Tabl. Beringii Florus danicus. Christiani og Gebhardi Danmarks Norges og Hertugd. Historie, ovf. Schlegel Ges. d. Rdn. aus dem oldenb. Stamme. Einsd. Saml. zu dän. Geschichte. L. Nothe, Nordens Statsforfatning. Behrmans Christian d 2den. (Kb. 1815). Bussaus, Frede. d. 46 Dag; Reg. Engelstoft, Univers. og Skole; Anna;

ler. — Orkneyinga Saga. Hervarar Saga (Kh. 1785).
 Viga Glums Saga. Rymbegla, — Helyot, Kloster-
 und Ritterorden. Semlers Ausz. a. d. Kirchengeschichte.
 Scherer, Religionsgeschichte. Seckendorff, Hist. des Lu-
 therth. und der Reformation. Meiners, allg. krit. Gesch.
 der Religionen. Lindemann, Gesch. der Meinungen der
 Völker von Gott ic. — Spener historia insignium ill.
 Reinhardts vollst. Wappenkunst. — Allgemeines historis-
 sches Lexicon (Leipz. 1730, 4 Bd. fol.); Bayle, Dic-
 tionnaire hist. (Leipz. 1801. 8.) Bd. 1, 8. — Mitsch-
 alte Geographie. Bruun Junks Geographisk Lexicon.
 Sammes Handels og Vare: Lex. Hafnia hodierna.
 Strøms Beskr. ov. Sandmør. Thaarups Archiv for
 Statistk. Malthus üb. Volksvermehrung übs.

Nasts angelsakiske Sproglaere og Læsebog. Grundtvig
 Overs. af Bioulfs Drape.

Fleischers Naturhistorie. — Klügels Encyclopædie.

Morhofii Polyhistor. Molleri Cimbria literata.
 Hamberger, Nachricht v. ber. Schriftstellern. Rhynske
 Lærde Efterretninger fra 1749 til 1810 i usforryttet Or-
 den, og adskillige ældre Aargange. Den Rhynske Lite-
 raturtidende fra 1811 af, og Leipz. Litt. Zeit. fra 1818.

Montesquieu Lovenes Nat. og Aars., osv. Goguet
 om Loves Konstere og Vidensk. Oprind. osv. — Buhle,
 Ges. d. neu. Philosophie. Gmelin Ges. der Chemie.
 Heeren, Ges. des Stud. d. class. Literatur (T. 1, 2).

Ramler Einleit. in d. schön. Wissensch. Eschenburg
 Theorie d. schön. Wissensch. Sulzer, Theorie der sch.
 Künste.

Niemeyer Grundf. f. Opdrag. og Underviisning, osv.
 Revisionsværket, osv. Gedikes ges. Schulschriften.

Desuden har Skolen 2 meget gode Globi, D'Anvils les Atlas til den gamle Geographie, og omtr. 36 paa Pappapir opklæbde Kort til den nyere Geographie; foruden endeel Kobberstykker og Tegninger samt skrevne Forskrifter til daglig Brug ved Underviisningen i Tegning og Skrivning. ⁹⁶⁾

§. 4. Om de fra Skolen udgangne Lærlinger.

I saa lang en Række af Aar er der naturligviis fra en Skole, som til forskjellige Tider har havt ikke ubetydelig Søgning, udgaaet mange unge Mennesker, hvilke, efter her at være bleven underviiste og dannede, tildeels siden have med Berømmelse tjent Staten og Kirken. Men de fleste af dem ere os nu ubekjendte, og vi maae sige med Digteren:

illacrymabiles

*urgentur ignotique longa
nocte;*

i det mindste for saavidt det om Mange er blevet uanmærket, i hvilken Skole de have erholdt deres Ungdoms Dannelse. ⁹⁷⁾ Ogsaa gik i de ældre Tider Lærlingerne først over til en af de større Skoler, og anførdes da

⁹⁶⁾ I Aarene 1814-20 er der af Skolens Kasse udbetalt Tegnemester Ambders noget over 100 Rbd. for Tegninger og Forskrifter.

⁹⁷⁾ Forordningen af 11 Mai 1775 §. 41 foreskrev, at i hver Skole skulde hænges en Tavle med deres Navne, som fra den vare blevene Studenter, og de Embeder, de siden erholdt, hvilket og skulde indføres i en egen dertil indrettet Bog eller Protocol.

ved Universitetet alene som udgangne fra den; meget ofte siges der og blot, fra hvilket Stift En er. Det er da ikke mueligt nu at opregne alle eller endog blot de fleste af dem, som have gaaet her i Skolen eller som ere blevne Studenter herfra, og siden have beklædt Embeder. De vigtigste af dem, som jeg har Kundskab om, vil jeg imidlertid anføre.

Her man fra Nyborg, som efter Thuras Reg. Ac. hafn. Infantia et puerit. p. 20 og 57 var i Aaret 1491 Professor i Theologien ved Universitetet i Kbhvn, har maaskee været fra denne Bye og Skole, og er i saa Fald den ældste af dens Disciple, som offentlig omtales. Men om han har gaaet i Skole her, kan dog ikke med Visshed siges. Det samme gielder om Hans Jespersen Nyborg (se S. 16/17), som 1625, og om J. N. Scheffer, som 1649 var Rector for denne Skole. Cornel. Lærke, som var Kong Christian d 4des og Frederik den 3des Secretair, derefter Gesandt i Spanien og siden blev Stiftsamtmand i Laaland samt ophøiet i Adelsstanden, og Broderen Knud Lærke født 1592, som havde studeret i Wittenberg og blev Magister og Præst i Nysted, begge Søner af Borgemeister Peder Nielsen her i Byen, have formodentlig og gaaet her i Skole. ⁹³⁾

Jørgen Pedersen (se S. 13), som var Rector her 1584/85, vides med Visshed at have gaaet i Nyborg Skole; men blev Student fra Odense.

Peder Lærke, en Søn af Mag Mads Lærke Provst og Sogne:Præst her i Byen, tilligemed Hans Rommel, som i 14½ Aar havde gaaet i Odense Skole men siden for Krigs:Urolighedernes Skyld opholdt sig nogen

---

⁹³⁾ Worms Lex. 1. S. 599. 3, S. 463.

Tid her, bleve omtr. 1660 Studenter herfra, dimitterede af Rector Mag. Christoffersen. Rommel blev Sogne-Præst til Narsaa og Narslev, og Jubellærer. ⁹⁹⁾

Gregers Sørensen var Discipel her i Skolen, og blev Student 1651. Døde 1668 som residerende Capellan her i Byen. (Blot F. G. H. S. 723).

Anders Hof. Denne bekendte Mand blev Student fra Skolen 1684; var i 14 Aar residerende Capellan og i de sidste 5 Aar tillige tydsk Garnisons-Præst her i Byen, derefter Slots-Præst paa Kronborg og Sogne-Præst ved den tydske Menighed i Helsingør; blev 1710 tillige Feld-Propst, og fulgde Kong Frederik d. 4de paa Feldtogene i Mecklenborg Bremen og Pommern 1711:15. Blev Slots-Præst til Frederiksborg og Sogne-Præst i Hillerød; men 1718 Stifts-Propst i Christiania, hvor han 1732 døde. ¹⁰⁰⁾

Marcus Jørgensen Monrad, født 1669, Faderen Præst i Afsens. Han blev Sogne-Præst i Herings, hvor han var i 18 Aar, derefter i Dalum og Sandrum; var meget berømt af sin Vid og Lærdom samt Styrke i adskillige af de nyere levende Sprog. ¹⁰¹⁾

⁹⁹⁾ Blot, F. G. H., 2, S. 73. Giesling 2 D. 2 B. S. 241.

¹⁰⁰⁾ Om ham og hans udgivne Skrifter se Worm 1. S. 445. Myerup S. 255. Grundtvigs Koeskilde Saga S. 101.

¹⁰¹⁾ Han er af den berømte og meget udbredte Monrad-Slægt, som endnu blomstrer, og har givet Fædrelandet mange dygtige og udmærkede Mænd; de nedstamme paa mødrene Side fra Morten Luther og Hans Tavsen. Gieslings J. L. 3 D. 1 B. S. 191-95, 211. Marcus Monrad efterlød sig 7 Børn, hvoraf 4 Sønner bleve Præster og 3 Døttre Præstekoner.

Peder Hansen Hjul, Student 1688. Blev Sogne-Præst i Allerup og Davinde; Bloks F. G. S. 2, S. 40.

Ole Vagger. En Søn af Præsten Hr. Peder Vagger i Kiolstrup, af Biskop Vaggers Slægt. Han holdtes til Skole her, medens hans Morbroder Frands Thestrup var Rector, men da denne var blevet Sogne-Præst i Nakkov, kom han i Odense Skole, hvorfra han blev Student. Blev Præst i Farum og Jubellærer ¹⁰²⁾

Eiler Christensen Kullerup. Søn af Hr. Christen Lauritsen, Sogne-Præst i Kullerup. Student 1692. Blev Sogne-Præst til Rønninge og Kollsted, i hvilket Embede han foruden mere besøgte Altertavlen i Rønninge Kirke, hvor han og lod oprette en Tavle over Præsterne i Sognet. ¹⁰³⁾

Jens Gregersen. Dimitteret 1693 af Rector Mag. Veth. Blev Sogne-Præst til Bisbye og Provst i Loe Herred i Ribe Stift, i hvilket Kald han blev Jubellærer, og kaldes „et Mynster af en retsindig Præst.“ ¹⁰⁴⁾

Hans Jacobsen, født 1689. Hans Fader Jacob Jørgensen var Borgemeester i Faaborg, hans Morfader var Mag. Henning Christensen, Rector i Odense og siden Sogne-Præst i Nørre-Brøbye. Han blev 1717 Sogne-Præst i Søebye her i Fyen, og er Stammefader til Lacoppidanerne, da hans Børn (af hvilke den ældste

---

¹⁰²⁾ Trefkøvs Jub. L. S. 263 = 66.

¹⁰³⁾ J. C. Bends, Efterretn. om Rønninge og Kollsted Sogne. Odense 1820. 4. S. 26 = 27.

¹⁰⁴⁾ Giesfings J. L. 3 D. 1 B. S. 409.

Søn blev hans Eftermand) af deres Fødebye Sæbye toge dette Tilnavn. ¹⁰⁵⁾

Peder Rast. Stifson af Mag. J. E. Wandal, som var en Søn af Bispfen i Sjælland og blev Sogne-Præst her i Nyborg. Git i Skole under Rector Mag. Nabye, som sendte ham til Høiskolen 1713. Han blev Hører i Roeskilde, derefter Bestyrer af Navigations-Skolen paa Møen, reisde siden udenlands paa sin anden Stiffaders Borgemeister Holmers Bekostning, og lagde sig især efter de mathematiske Videnskaber og Skibbygningens kunst. Var derefter i nogen Tid Eier af Gaarden Biskops-taarup heri Landet, og blev 1751 Profesfor i Philosophie og Mathematik ved Odense Gymnasium, hvilket Embede han i 20 Aar beklædte. ¹⁰⁶⁾

Henning Christoffer Plesner. Han blev 1729 Sogne-Præst til Sollested, og hans Søn blev hans Eftermand i Kaldet. (Blok, 2, S. 324).

Prebister Skytte. Om ham er meldt tilførn S. 31.

Hans Lemming. Se ligel. under Hørerne S. 31.

Christian Bruun, en Riebmandsøn her af Byen; dimitteret fra Skolen 1729 af Mag. Svane. Blev Rector i Kierteminde og siden Præst til Hospitalet i Odense og Paarup. † 1769. ¹⁰⁷⁾

Christian Carl Plesner. Faderen Præst i Skielserup. Student 1731. Blev tilsidst Sogne-Præst i Naas

---

¹⁰⁵⁾ Blok F. G. H. 2, S. 313 ff. Th. Melbye, Forsøg til en svenst Præstehistorie. Odense 1783. S. 64.

¹⁰⁶⁾ Blok F. G. H. 1, S. 554. Giesflug 2, 1. S. 216. Wendz om Rønninge. S. 73.

¹⁰⁷⁾ Blok. I, S. 871.

rup og Provst i Bierge Herred. Han findes som Forfatter hos Worm og Myerup.

Rudolph Heide. Blev Student herfra 1739. Er omtalt under Skolens Høvere S. 33.

Peder Winther. Om ham, der som Forfatter især er bekendt af Oversættelsen af Albertus Julius, se Myerups Lex. S. 669.

Johan Nygind. Blev Student 1755, og 1768 Cogne-Præst i Flemlose. (Blok, 2, S. 233; Melbye S. 62).

Peder Top Bandal. Hans Fader var Stads-Musicant her i Byen, og Sønnen blev Student herfra 1756; 1771 blev han Bibliothecarius ved Kongens Haand-Bibliothek, og fik siden Titel af Professor. Denne store Bogkyndige, som giennem ringe Kaar havde arbejdet sig frem til Lærdom, fandt og Leilighed til, uagtet sine tarvelige Indkomster, at lægge sig den betydelige Bogsamling til, som, hvis det havde været Forsynets Willie, at den skulde have blevet bevaret for Fædrelandet, vilde have været en sand Prydelse for det, da den indeholdt saa godt som alle udfomne danske Skrifter; men den forgik ved Slottets Brand 1794. ¹⁰⁸⁾ Af hans mange Forfatters og Oversætter-Arbejder er hans Jægerspriis eller Levnetsbeskrivelser af dem, som der

---

¹⁰⁸⁾ Sal. Statsraad Scavenius havde, som bekendt, tilkiøbt sig den. Da Tabet af denne Bogsamling er at ansee for uersætteligt, var det i det mindste meget at ønske, at man havde Fortegnelsen over den fuldstændig udgivet; thi det 1795 trykte Bibliotheca Scaveniana indbefatter kun en liden Deel af Samlingen. Men Fortættelsen tør Man maaskee og vente sig af Scavenii Efterlade.

ere hædrede med Mindestøtter, m. K., med Rette berømt. Mere om ham kan findes hos Worm 2, S. 549. 3, S. 334. Myerup S. 640.

Josva Tornøe. Er anført under Skolens Rectorer.

Brødrene Dve Hansen Guldberg, Jørgen Hansen Guldberg, og Jørgen Christian Guldberg, bleve Studenter herfra 1762, 64 og 65. De toge alle 3 theologisk Embeds-Examen. J. H. Guldberg blev, som foranført (S. 37, Anm. 84), Tolder paa Amager. Dve Hans. Guldberg blev 1773 Præst til Betskerløv og Høm, og kom siden til Nykiøbing i Odsherred. ¹⁰⁹⁾ J. C. Guldberg blev 1774 residerende Capellan i Frederiksstad i Norge, 1778 Sogne-Præst i Dudal, og 1782 Sogne-Præst for Bragnæs og Strømsøe. ¹¹⁰⁾

Jens Klink. Han blev Cand. jur., og holdt siden i mange Aar en ikke uberømt Skole, eller saakaldet Justiz

¹⁰⁹⁾ Han var gift med Christiane Johanne Fæder, en Datter af Hr. Peder Fæder, da residerende Capellan i Ringsted, men fra 1779 Sogne-Præst i Skanderborg i Hr. Peder Hansens Sted, som efter Provst Meiersen blev Sogne-Præst i Ringsted.

¹¹⁰⁾ Den gamle Hr. Hans Ovesen Guldbergs Fader (f. S. 37) var saavidt jeg veed den Dve Guldberg, først Rector i Bogenfse, derefter Præst til Barrith og Briggsted i Bierge Herred i Jydland, og siden til Hverring Landdrup og Hornborg, som anføres i Poulsens Catal. pastor. dioec. Aarhus. S. 5, 36 og 101, og er fordeeltigt omtalt i Erik Pontoppidans Levnet i Fallesens th. Magazin 6, S. 608. — En Broder af Hans Ovesen Guldberg, var Dines Guldberg, der blev Præst i Gylbing Sogn i Hads Herred efter Hr. Peder Spentrup, som er den sidste, der nævnes i Poulsens Fortegnelse S. 82.

tut i Kbhvn., hvorfra blandt flere Statsraad Hurtigkars, om jeg ikke feiler, er blevet Student. Døde som Pedel ved Universitetet. Hans Skrifter findes i Nyerups L. L.

Otto Fabricius, berømt Naturkyndig, der døde 1822 som Sogne-Præst ved vor Frelfers Kirke paa Christianshavn og Jubellærer, er og blevet Student fra denne Skole, 1762, men kan dog ikke egentl. regnes blandt dens Lærlinger, da han blot fik Testimonium af Rector Svane, ¹¹¹⁾ men ellers var privat underviist. ¹¹²⁾. — Det samme gielder om Niels Friberg, see Nyerups L. L. S. 176.

Brødrene Søren Skonning og Anders Skonning. Om den første se foran S. 32, og om begge Nyerup S. 537. Anders Skonning lever endnu som Præst til Skamstrup og Frydendal; han indlagde sig som residens Capellan her i Byen megen Fortieneste af dens Fatigvæsen, Arbeidsanstalt, og andre offentlige Indretninger.

Hans Erone. Student 1767. Har været Sogne-Præst til Flodstrup og Ullerslev, og Provst i Binding Herred, i hvilket sidste Embede han havde adskillige betydelige og vidtløftige Arbejder f. Ex. Skiftet efter Hr. P. Skonning i Nyborg. Fik Rang med Amtsprovster, og lever nu som Pastor emeritus.

Torben Holm. Han døde 1782 som Byfoged paa St. Croix i Vestindien. Nyerup S. 265. Var Broder til den berømte Theodor Holm, som blev optaget i Adelsstanden med Navnet Holmskiold, og døde som Geheime-Raad og hvid Ridder 1793. Deres Fader var Stads- og Garnisons-Chirurgus her i Byen.

¹¹¹⁾ Saadant var den Tid tilladt, men nu ikke længer, efter Forord. af 7 Nov. 1809 S. 102.

¹¹²⁾ Se hans Levnet i Galleseus Mag. 4 D. S. 601. Dette er ikke bemærket i Kbhvs. Skilderie 1822 No. 42.

U n h a n g.

De her gjeldende Skolelove.

Jo vigtigere en offentlig Lærestiftelse, jo mere velgørende Deeltagelsen i gavnlig Underviisning, og jo kostbarere Skoleaarens Tid er: desto ivrigere vil enhver velindret Discipel stræbe, ved at opfylde sine Pligter mod sine Lærere og Meddisciple, at vise sig sin Optagelse i Samme værdig, og ved anspændt Flid, saavidt mueligt, selv at opnaae dens Maal. Med villig Lydighed vil han iagttage de Forskrifter, der, til at indføre og bevare god Orden, ere aldeles uundværlige. Disse ere følgende:

I.

Enhver bør sørge for, strax at anskaffe sig de Lære- og Læsebooger, der anvises ham af Lærerne.

II.

Enhver er forpligtet til, uundbliveligen at indfinde sig i de ham anviste Underviisninger. Naar nogen ved en uundgaaelig Hindring nødsages, at forsømme een eller flere Læretimer, maa dette i Forveien, eller hvis det ikke er muligt, strax derpaa fra hans Forældre eller Børgere meldes for Rector; ligesom og enhver Discipel, der ellers engang maatte ønske Tilladelse til, at udeblive af Skolen, skal i Forveien bringe sin Faders, Moders, eller Børgers skriftlige Begjæring derom til Rector, som, naar den anførte Grund befindes antagelig, og vedkommende Discipel ei tilforn i samme Maaned har forsvemt Skolen, sender en Tilladelses-Seddel til vedkommende Lærere. Hvo uden saadan gyldig Undskyldning, eller

Rectors udtrykkelige Tilladelse, udebliver, straffes. Gjør han endog en Vane af at udeblive, sættes han ud af Skolen.

III.

Ingen Discipel maa, hverken i eller uden for Ferierne, forlade Byen uden Rectors Vidende eller Tilladelse, hos hvem han ogsaa strax efter sin Hjemkomst skal melde sig. Dersom uforudseete Hindringer gjøre ham det unueligt, at komme saa tidlig tilbage, som han havde bestemt: er det hans Pligt, enten selv, eller ved sine Forældre eller Børgere, skriftlig at melde det til Rector.

IV.

Hvo som møder paa Skolen ureenlig eller uordentlig i sin Paaklædning, bortvises strax, for igjen at indfinde sig mere reenlig og ordentlig. Gjør han sig hyppigen skyldig i denne Vanart, straffes han derfor som for anden Overhørighed.

V.

Enhver maa indfinde sig nøie til bestemt Tid i sin Klasse. Hvo flere Gange er kommen for silde, ham lader Læreren staae ved Døren. Har denne Beskjæmmelse været frugtesløs hos ham, meldes hans Uordentlighed for Rector, efter hvis Skjønnende han straffes.

VI.

I Classen sætter Enhver sig strax paa sit bestemte Sted, og maa ikke, saalænge Underviisningen varer, forlade dette uden Lærers Vidende; ei heller maa i Læretimen Nogen begjære Tilladelse til at gaae ud, førend den, der sidst gik ud, igjen er

kommen ind. Al Støi og høirostet Snakken, før Underviisningens Begyndelse, forbydes, og er især i Lærereus Nærverrelse, og efter at han har erindret om Nolighed, strafværdig.

VII.

Ved Timeafskifningen maa ingen vild Omløben have Sted; ei heller maa, under den, Nogen uden Tilladelse gaae ud af Skolebygningen, opholde sig paa Gaden, eller, under noget Paaskud, begive sig i en anden, end den ham anviste Klasse.

VIII.

I Læretimerne maa Enhver holde sig fra al uvedkommende Tale, fra enhver fremmed Syssel, og overhovedet fra alt, hvad der forstyrrer hans og andres Opmærksomhed. Ingen maa tale, førend han af Læreren opfordres at svare, eller han dertil har af ham udbedet sig og erhholdet Tilladelse. Enhver maa høre opmærksom til, og, naar noget forelæses, eller overfattes, med stille Agtsomhed læse med i sin Bog. Hvo, uagtet Lærereus gjentagne Erindring, vedbliver at være uagtsom, eller forurosliger andre, bliver adskilt fra dem, og faaer en Plads for sig selv. Den, som ved slige Midler ikke bringes fra sin letslindige Udsærd, vil ved strengere Midler blive holdt til den skyldige Sammelighed og Opmærksomhed.

IX.

Enhver Discipel maa, til enhver Underviisning, medbringe de derved fornødne Bøger, Landkort, og øvrige Tilbehør; og omhyggeligen vogte sig for at gjøre sig skyldig i nogen efterladet Glemksomhed, der vilde paadrage ham Trettesættelse eller Straf.

X.

Naar Forberedelse til visse Underviisninger foreskrives, maa enhver efter bedste Evne holde sig dette efterrettelig. Hvad der opgives at læres udenad, at oversættes af et Sprog i et andet, og at udarbejdes, maa til bestemt Tid være færdigen lært, med Flid oversat og udarbejdet. Hvo, uden at kunne undskylde sig med gyldige Aarsager, enten slet ikke, eller dog ikke paa den tilbørlige Maade forretter, hvad ham i denne Henseende var paalagt, maa til næstfølgende Lektion indhente det Forsømte. Efterlades dette, bliver han straffskyldig.

XI.

Ingen maa, uden Rectors Tilladelse, unddrage sig enten den halvvaarige eller den aarlige offentlige Examen, ei heller nogen enkelt Deel af samme. Hvo, uden Sygdoms Tilfælde eller Rectors Tilladelse, udebliver, kaldes af Rector til Ansvar og straffes efter Omstændighederne. Er nogen, var det endog af gyldig befundne Grunde, udebleven af en eller anden enkelt Deel af Examen, kan der dog, i Censuren over sammes Udfald, ingen Hovedkarakter tildeles ham.

XII.

Saaavel i, som uden for, Skolen maa Enhver opføre sig med den Sømmelighed, der anstaaer en sædelig Discipel. Ved Underviisningens Ende baade Formiddag og Eftermiddag, maa Enhver ved sin Bortgang iagttage et sømmeligt Forhold, ei allene i Nærheden af Skolen, men ogsaa paa den øvrige Hjemvei.

XIII.

Hvo som beskadiger Borde, Bænke, eller andet af Skolens Eiendom, skal ei allene erstatte Skaden; men

ogsaa straffes for den Lettsindighed eller Raadhed, hvormed han tillod sig en saadan Handling.

XIV.

Da alle Disciple ere lige, i Henseende til Pligter, Rettigheder, og det Naal, de maa tragte efter; bliver al utilbørlig Dpførsel mod de ny optagne eller yngre Disciple, al Ubestedenhed og Raadhed imod disse, de ældre Disciple under udeblivelig og skarp Tiltaale forbuden.

XVI.

Overhovedet maa Enhver være omgængelig, høflig og føielig mod sine Meddisciple uden Forskjel. Hvo der er trættekjer og skadefroe, udmærkes som Saadan. Hvo af Overilelse har fornærmet en anden, maa bede den Fornærmede om Tilgivelse; og har han gjort ham nogen Skade, efter Muelighed oprette denne. Hvo forsætligten fornærmer en anden med Ord, eller vel endog forgriber sig paa hans Person, ham skal efter Forseel- sens Bestaaffenhed tilkjendes den Straf, der er ham fø- lelig. Ogsaa for forsættelige Fornærmelser maa Ingen tage sig selv til Rette, men ganske overlade dette til Fornærmerens Foresatte.

XVI.

All uærbødige Dpførsel mod Lærere og Foresatte, hver trodsig Dpsætsighed mod dem, straffes exemplarisk. Hvo der søger at forføre Andre dertil, eller stifte For- bindelser, der sigte til at iværksætte ondskabsfulde An- sag, forvises af Skolen. Lige Forviisning forestuaer useilbarligen den, der lader Hang til Usædelighed blive herskende hos sig; der, uagtet gjentagne Erindringer og Røvselsler vedbliver at vise en ondskabsfuld og lav Tænkemaade; der, ved sit Forhold, gjør sig sædelige Meddisciples Selskab uærdig: og der, naar han læn-

gere taales iblandt dem, kunde blive skadelig og farlig for andre.

Med Hensyn til disse Love anmærke Lærerne i deres Dagbøger ikke blot, hvad der fortjener Dadel; men og alt, hvad der er til fortjent Roes for Disciplen. Af hine indføres Dommene over hver enkelt Discipel ei allene i de specielle Censurprotokoller, men ogsaa i den almindelige Censurbog, og i nøiagtigste Overeenstemmelse med dennes Angivende udfærdiges alle private og offentlig Testimonia og anbefalinger.

Den offentlige Skole-Prøve, som har foranlediget dette Indbydelses-Skrift, afholdes denne Gang i følgende Orden, hver Dag fra Kl. 9 til 1 og fra Kl. 5 til 6.

Mandag den 9 Septbr.

Formiddag. Latin . . . . . 3die Klasse.

Eftermiddag. Latin . . . . . 2den Klasse.

Tirsdag den 10 September.

Formiddag. Græsk . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Latin . . . . . 1ste Klasse.

Onsdag den 11 September.

Formiddag. Geographie . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Geographie . . . . . 1ste Klasse.

Torsdag den 12 September.

Formiddag. Fransk . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Latinsk Grammatik . 1ste Klasse.

Fredag den 13 September.

Formiddag. Historie . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Historie . . . . . 1ste Klasse.

Lørdag den 14 Septbr.

Formiddag. Lydsk . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Lydsk . . . . . 1ste Klasse.

Mandag den 16 September.

Formiddag. Latin og Religion . . . . . Candidaterne

Religion . . . . . 3die og 2den Klasse.

Religion . . . . . 1ste Klasse

Tirsdag den 17 September.

Formiddag. Græsk og Dans . . . . . Candidaterne.

Dans . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Dans . . . . . 1ste Klasse.

Onsdag den 18 September.

Formiddag. Lydsk og Arithmetik . . . . . Candidaterne.

Arithmetik . . . . . 3die og 2den Klasse.

Eftermiddag. Arithmetik . . . . . 1ste Klasse.

	Torsdag den 19 September.	
Formiddag.	Fransk, Geographie og Geometrie. Candidaterne.	
	Geometrie	3die og anden Klasse.
Eftermiddag.	Geometrie	1ste Klasse.
	Fredag den 20 Septbr.	
Formiddag.	Hebraisk	Candidaterne.
	Hebraisk	3die Klasse
Eftermiddag	Historie	Candidaterne.
	Latinsk Grammatik	2den Klasse.
	Løverdags den 21 September.	
Formiddag.	Synge-Prøve med alle Classerne.	
Eftermiddag.	Skrive- og Tegne- Prøverne bedømmes.	

Videnskabernes og Skolens Belyndere og Venner indbydes herved til at bære denne offentlige Overhøring med deres Nærværelse.

De unge Mennesker, som i Aar affendes til Høi-Skolen, etc.

1. Christian Clemens Fogh Paludan, en Søn af Over-Telegraphbestyrer og Postmester Krigsraad Paludan i Korsør.
2. Frederik Wilhelm Wivet, en Søn af afdøde Kjøbmand Wivet her i Byen.
3. Wendt Lindhard, en Søn af Kjøbmand Lindhard her i Byen.
4. Frederik Ferdinand Mourier, en Søn af Gods-eier Mourier til Hindemæe.

